

Fæster, og hvortil der er underlagt 10 Sogne, altsaa et meget stort Gods. Det andet, Hindsgavl, er et mindre Gods, der ligger i Nærheden af Middelfart, og hvortil der ogsaa hører Fæstegods. Paa dette sidste har der altid været daarligere Forhold. Der fortælles, at i Aaret 1648 klagede Bønderne der over, at de skulde yde mere Arbejde til Herskabet, end de havde gjort i den forrige Besidders Tid. Godsejeren undskyldte sig blot med, at hans Forgænger ikke brød sig om Avlingen, men at *han* vilde drive Avlingen til det yderste og faa saa meget ud af Jorden som muligt. Derfor saa han sig nødt til at paalægge Bønderne mere Arbejde. Det blev billiget af Kongen, og derved blev det. For nogle Aar tilbage vare Forholdene saadanne paa Hindsgavl, at der var en fattig Godsejer, som stadig trængte til Penge, saa at en Mand kunde fæste en Gaard til sine Børn, længe før de skulde tage den i Besiddelse. Naar han saa havde indbetalt den Indfæstning, kunde han senere bestemme, hvilket af Børnene der skulde overtage Fæstet. For Øjeblikket ere Forholdene paa Hindsgavl af den Beskaffenhed, at Fæsterne sætte det ud saa længe som muligt med at fæste, netop fordi Godsbesidderen vil have det mest mulige ud af sine Fæstere, alt, hvad han paa nogen mulig Maade kan faa dels ved Indfæstning, dels ved det aarlige Landgilde. Der er den store Forskel paa de to Godser, jeg har nævnt, at af almindelige Bøndergaarde paa 7—8 Tdr. Hartkorn ydes der af Fæsterne under Hindsgavl mindst 20 Tdr. Korn mere i aarlig Landgilde end under Wedellsborg, og at Godsejeren paa Hindsgavl ikke yder en eneste Smule til Hjælp til sine Fæstere til Byggeforetager, medens Greven paa Wedellsborg yder betydelige Summer dertil. Jeg tror, at jeg er vel underrettet, naar jeg siger, at i den Tid Grev Wedell paa Wedellsborg har været i Besiddelse af Godset, har han brugt 2 Mill. Kr. til Byggeforetager, deraf 700,000 Kr. til Herregaarden og andre Boliger under Godset og 1,300,000 Kr. til Byggehjælp til Bønderne; det betyder dog slet ikke saa lidt. Det viser altsaa, hvor vilkaarligt Godsejerne kunne behandle Bønderne ogsaa i vore Dage, vi have jo ingen Garanti for, at den næste Godsejer vil behandle Bønderne lige saa human, som den nuværende gør det. Selv under denne gode Behandling, som Bønderne faa, længes Fæstebønderne alligevel efter at blive Selvejere. Fæsterne have ment, og der er mange, der

have udtalt det til mig — og det er baade Højremænd, moderate og Venstremænd —, at det skulde blive en Følge af Systemskiftet, at vi vilde faa en Afsløsningslov. Jeg vil derfor baade paa egne og mine Standsfællers Vegne bede den høje Regering om at fremkomme med et Forslag til en Fæsteafsløsningslov.

Fra forskellige Sider har ogsaa Jagtloven været omtalt under denne Debat her i disse Dage, og jeg skal blot sige et Par Ord derom. Efter min Mening trænger Jagtloven højlig til Revision, og jeg beklager, at den højtærede Landbrugsminister udtalte forleden Dag, at han vilde vente, indtil der kom Andragender fra de Fæstere, der have klaget. Jeg tror ikke, at der kommer saadanne officielle Andragender ind til Rigsdagen og Regeringen, thi Fæstere og Forpagtere tie og taale, de kunne nok klage til en Rigsdagsmand, men officielt komme de ikke frem med deres Klager, fordi de nødige ville i Unaade hos deres Herskab.

Berntsen: Der er et gammelt Ord, der siger, at i Nøden skal man kende sine Venner. Forholdet er nu det, at Talerækken mod Forventning er udtømt, og saa vidt jeg kan skønne, er der ingen af de højtærede Ministre, der ønsker at tage Ordet i Aften. Da jeg nu er en Ven af det nuværende Ministerium, vil jeg bidrage mit til, at vi kunne vente at høre de højtærede Ministre i Morgen, og jeg skal da tillade mig at udfylde den Pause, der ellers nu vilde være indtraadt. Jeg har særlig Anledning dertil, idet jeg gerne vil kvittere for Modtagelsen af de elskværdige Ord, som det ærede Medlem for Middelfart (Slengerik) henvendte til mig for et Øjeblik siden.

Det ærede Medlem for Middelfart delte sin Tale i to Afsnit. Det første Afsnit kaldte han den alvorlige Del, det sidste Afsnit kaldte han det mere gemytlige. Jeg tror nu, det ærede Medlem skulde have holdt sig til den sidste Del, thi den ligger aabenbart bedst for ham. Men det er jo ret betegnende, at den alvorlige Del af sit Foredrag skænkede han sine gamle Venner, Socialdemokraterne. Dem kan han ikke tale gemytlig til endnu, til dem har han kun lutter Alvorsord. Derimod kan han nok henvende en gemytlig Tale til os andre, der staa ham mere fjernt — det alvorlige maa vi renoncere paa, naar vi have den Fornøjelse at forhandle med det ærede Medlem.

Det ærede Medlem var jo ikke naadig